

a pražským arcibiskupem: Jan Nepomucký svého arcibiskupa podporoval a tím upadl do nemilosti u krále. Spoutaný a s roubíkem v ústech byl pak hozen do Vltavy. Nepravost oné „zповědní historicky“ byla oficiálně uznána v Římě roku 1961.“

V závěru slovníku připojil autor stručný přehled atributů nejznámějších světců a přehledný liturgický kalendář.

Editorem a současně vůdčí osobností autorského kolektivu Slovníku náboženství je profesor srovnávací náboženské nauky a dějin náboženství John R. Hinnels (nar. 1941), kterému Penguin před časem vydal příručku o náboženských směrech současnosti (A Handbook of Living Religions, 1984). Značná liberalita ve výběru hesel je chvillemi zavádějící: kromě hesel věnovaných náboženským směrům jsou bez dalšího rozlišení uváděna i hesla věnovaná směrům filozofickým – pozitivismu, existencialismu apod. Na straně 205 nacházíme i heslo „marxismus“, na s. 107 pak i „dialektický materialismus“ definovaný značně zkrusleně (projevuje se pouze zprostředkovaná znalost materiálu). Heslo „náboženství“ je vzhledem k zaměření slovníku neuvěřitelně stručné a definice náboženství v něm uvedené jsou kusé a velmi neurčité. Pouze výjimečně se objevují ve slovníku osobnosti náboženských dějin (jednou z mála výjimek je např. Buddha). Kromě příliš rovnostářského prostoru přiděleného jednotlivým heslům je ovšem na závažu i značná kvalitativní nevyrovnanost hesel (zvláště filozofická hesla jsou většinou podána velmi zjednodušeně).

Kladem publikace je na brožovanou příručku nezvykle bohatě vybavená mapová příloha (11 historických map s vyznačením náboženských center) a šedesátistránková bibliografie rozdělená po okruzích (zahrnuje však jen literaturu anglosaské proveniencí). Pečlivě a důkladně připravený rejstřík značně usnadňuje orientaci v knize.

Helena Bretfeldová

Is It Reasonable to Believe in God? Ed. J. Houston. Edinburgh, The Handsel Press 1984. 160 stran.

Sborník devíti úvah, vydaný glasgowskou univerzitou především pro potřeby studentů a učitelů filozofie a teologie, se snaží řešit již klasickou otázku tzv. filozofie náboženství: je v dnešní době možné (a „rozumné“) věřit v Boha? Existuje racionální důkaz boží existence? Pod vlivem pozitivismu a pod jeho faktickým „nátlakem“ došlo k oživení filozoficko-náboženských sporů o tuto otázku.

Jde ovšem o účelový sborník, většina článků byla převzata (po dílčích úpravách) z angloamerických odborných časopisů nebo jde o upravené kapitoly knih (výjimkou v tomto směru je pouze první studie Arguments for the Existence of God R. G. Swinburna, který je však autorem dalších dvou převzatých studií). Otázka, zda je v současné době rozumově odůvodnitelné věřit v Boha, se (v intencích dnešního teologického modernismu) vlastně neřeší – pouze jednotliví autoři vyjadřují svá stanoviska a kladou otázky. Nemají (protože nemohou, a mnozí to otevřeně přiznávají) podat logický důkaz existence božské bytosti – jejich cílem je „otevření otázky“, „přiznání práva se po Bohu ptát“. Řada z nich se na troskách dávno rozmetaných historických „důkazů“ snaží postavit „vědeckější“ argumenty, další uvažují nad „etickou potřebou“ Boha. A všechna tato pojednání mají být důkazem, že „hovorek o Bohu je fakticky, prokazatelně smysluplné“. Pozoruhodně shodné jsou i závěry těch, kdo analyzovali historické apologetiky Boha: v původní podobě jsou někdejší „důkazy“ překonané, ale jako „otevření otázky“, „ukázání cesty“ mají prý dodnes svou cenu.

Pro informaci uvádím názvy jednotlivých příspěvků: Argumenty ve prospěch boží existence, Předpoklady ateismu, Dvě kritiky kosmologického důkazu, Teleologický důkaz, Jistota náboženské zkušenosti, Přirozená vysvětlení a náboženská zkušenost, Upevnění křesťanství, Bůh, dobro a zlo, Prosebná modlitba.

Příkladné je formální uspořádání sborníku, které učí studenty kvalitní samostatné práci s odborným textem: každé úvaze předchází abstrakta a za textem je připojeno několik kontrolních otázek použitelných např. jako úvod pro diskusi na semináři.

Helena Bretfeldová